

Педагогикалык кеңеш

тарабынан кабыл алынган

Мектеп жетекчиси

Иманалиева Л.М.

Протокол № 1 " 1 " 09 2021-ж.

**Сын Таш айылынын Камчыбек Шакиров атындагы жалпы билим
берүү орто мектебинин биринчи жардам көрсөтүү боюнча
жобо**

Дарыгер келгенге чейинки биринчи жардам көрсөтмөсү.

1. Жалпы жобо.

Кырсык жана кокустан ооруп калган учурда жабырлануучуга көрсөтүлгөн биринчи медициналык жардам-бул ден-соолукка залал келтирүүчү, факторлорду токтотууга жабыркаган адамдын кайгысын жеңилдетүүгө жана аларды дарылоо мекемесине жөнөтүүгө багытталган тез комплекстик иш чара.

Кырсык болгон жерге жакын турган өндүрүштүк кызматкерлерге атайын даярдыктан өткөн жана эң жөнөкөй медициналык жардам көрсөтүү ыкмасын билген, кыска аралыкта аткарылуучу эң жөнөкөй медициналык аракет.

Жаракат алгандан кийин 30 минут убакыт ичинде жабыркаган адамга жардам көрсөтүү-бул оптималдык биринчи медициналык жардам көрсөтүү деп эсептелет.

2. Жабыркаган адамга дарыгер келгенге чейинки жардам көрсөтүүнү сунуш кылуу.

2.1. Жапа чеккен адамды коркунучтуу өндүрүштүк таасирден(электр тогунан, химиялык заттан, суудан, механикалык таасирден ж.б.) штаттык жана колдо болгон каражатты же өзүнө коркунуч алып келбеген ыкмаларды колдонуу менен бошотуу.

2.2. Жабыркаган адамдын абалын байкоо, дем алууга тоскоол болуучу кийимдерден бошотуу, керек учурда таза абага алып чыгуу.

2.3. Келтирилген залалдын даражасын жана мүнөзүн аныктоо үчүн дененин жабыркаган бөлүгүн ачык коюу жана тез жардам көрсөтүү жөнүндө шашылыш жардам берүү чечимин кабыл алуу.

2.4. Жабырлануучуну куткаруу жөнүндө тезирээк иш-чараны кабыл алуу. Ал үчүн дем алууну калыбына келтирүү, кан агууну токтотуу, сынган, чыккан жерди таңуу, байлоо ж.б.

2.5. Медициналык кызматкерлер келгенге чейин жабырлануучунун жашоо функциясын колдоо.

2.6. Медициналык кызматкерлерди чакыруу, жабырлануучуну керектүү жерге жеткирүүгө даярдоо.

3.1. Термикалык жана электрдик күйүү учурунда көрсөтүлүүчү биринчи жардам.

Аянты жана тереңдиги боюнча күйүк 4 даражага бөлүнөт.

Биринчи-кызаруу, шишүү оору менен коштолот.

Экинчи- ичи саргыч түстөгү суюктукка толгон көбүктүн пайда болушу.

Үчүнчү-теринин толук эмес жансыздануусунун башталуусу.

Төртүнчү-теринин өңүнүн күрөң же кара түстө жансыз болушу.

Термикалык жана электрдик күйүү учурунда, күйүп жаткан кийимдин үстүнө чапан, ар кандай калыңдыктагы кездемени жабуу же жалынды суу менен өчүрүү керек.

Күйгөн учурдагы биринчи жардам-бул жабыр тарткан жерди ар кандай инфекциядан, микробдон жана эстен таңуудан коргоо болуп эсептелет. Жаракат алган жерди кол менен кармоого, ар кандай өсүмдүк майларын, дезинфекциялоочу заттарды сыйпоого, соданы себүүгө болбойт. Күйгөн жердин үстүнкү ыйлакчаларын жарууга, жаранын бетин сыйрууга болбойт. 2-4 даражадагы анча чоң эмес күйүк алган учурда таза бинт менен таңып, дарыгерге кайрылуу зарыл. Күйүк алган учурда киймин же бут киймин денесинен сыйрып алууга болбойт. Ал үчүн кийимдерин кесип алып салуу керек. Андан кийин жылуу жаап, ооруну басаңдатуучу каражаттарды колдонуп, ысык чай берип, дарыгер келгиче тынч жаткыруу керек.

3.2.Химиялык күйү алган учурдагы көрсөтүлүүчү биринчи жардам.

Химиялык затка күйгөн учурда тереринин күйгөн жеринин тереңдигин, химиялык заттын концентрациясын жана анын узак таасирин эсепке алуу керек. Ошондуктан заттын концентрациясын таасирин жана анын убактысын мүмкүн болушунча азайтууга аракет кылуу керек. Ал үчүн күйгөн жерди 15-20 минут агып жаткан муздак суу менен жууш

керек. Эгерде кислота же жегич кийимден териге өтүп кетсе, киймин суу менен жууп, кийимди кесип, сууланган кийимди чечип, күйгөн жерди жууш керек. Эгерде адамдын денесине катуу түрдөгү химиялык зат чачыраса ал жерди кургак кебез менен арчып салуу керек. Андан кийин ал жерди суу менен жууш керек. Суу менен жуугандан кийин жабыркаган жерди тазалоо керек. Эгерде жегич тийсе ал жерди 1-2%түү бор кислотасы менен, эгерде кислотадан күйүккө чалдыкса, ал жерди аш соодасынын эритиндиси менен чайкоо керек. Кийинки жардам ысык сууга күйгөндөгүдөй көрсөтүлөт.

3.3 Үшүк алган учрдагы биринчи жардам

Үшүк алаган адамды биринчи жайга киргизип, ысык суюктук берүү керек. Үшүк алган жерди жылытып, кан айлануусун калыбына келтирүүгө аракет кылуу керек. Ал үчүн температурасы 20*С болгон суу ваннасына жаткырып, сууну акырындап 20-30, андан кийин 40*Ска чейин ысытуу керек. Ваннадан кийин жылуу жаап, денени кургатуу керек. Үшүк алган жерди май менен майлоого болбойт. Себеби ал жерди кийин тазалоодо кыйынчылык жаратат. Үшүк алаган жерди кар, муз менен сүртүүгө болбойт. Себеби муз терини сыйрып жараны пайда кылып, инфекция кирүүгө шарт түзөт. Андан кийин таза кол менен массаж(укалоо) керек. Мурун, кулакты үшүк алганда жылуу кол менен жылытуу керек. Жабыркаган адамды жылуу ороп, жылуу жайга киргизүү керек. Таңылган таңылчакты үшүп алган жер жылып, тери сезимге келгиче калтыруу керек. Аспирин, аналгин, ысык кофе ичируу зарыл.

Физика, химия, биология кабинеттерин техникалык жактан жабдуу.

Мектептеги билим берүүнүн сапатын жогорулатуу азыркы учурдун өтө актуалдуу суроосунун бири болууда. Билимдин сапатын жогорку деңгээлге көтөрүү учун мектептин техникалык базасын жакшыртуу-бул негизги фактор болуп эсептелинет.

Бүгүнкү күндө К.Шакиров атындагы жалпы билим берүү орто мектеби, педагогикалык ишкердикте окутуунун материалдык-техникалык базасын жакшыртууга, дидактикалык мүмкүнчүлүктү максималдуу пайдаланууга маани берүүдө.

Традициялык окутуудан жаңы информациялык технологиялык окутууга өтүүнүн куралы жана окутуунун натыйжалуулугун жогорулатуу жолу катары заманбап дидактикалык каражаттарды колдонууну эсептейт. Буга чейин окутууну жакшыртуу каражаты катары жазма иштердин келип чыгышы революция деп эсептелсе, анда азыркы этапта окутуунун негизги каражаты катары материалдык-техникалык базаны өнүктүрүүнү революция десек

болот. Азыркы учурда заманбап окуу тарбиялык процесстин эффективдүүлүгүн жогорулатуучу базис катары:

1. Билим берүүдө заманбап учурга ылайык келген материалдык-техникалык базаны түзүү.
2. Окуу процессинде учурдун талабына ылайык илимий жактан негизделген технологияны, материалдык-техникалык каражатты үнөмдүү колдонуу жана пайдалануу.
3. Материалдык-техникалык каражатты колдонууда окуу жайдын администрациясы жана мугалимдин иш аракети.

Техникалык база- бул билим берүү мекмесинин өсүшүнө жана өнүгүүсүнө негизги шарт болуп эсептелет. Окуу тарбиялык процесс учурунда мектепте эң керектүү материалдык-техникалык шартты түзүп берүү керек. Мектептеги негизги көңүлдүн борбору билим берүү процессиндеги заманбап компьютердик жабдуулар ошондой эле ИКТны өздөштүрүү жана аны колдонуу болуп эсептелет. Билим берүү системасын жогорку деңгээлге көтөрмөйүн малекетти социалдык –экономикалык жана маданий жактан өнүктүрүү мүмкүн эмес. Бул системанын приоритеттүүлүгү, билим берүү системасынын сапатын жогорулатуу, жогорку билим алуунун жолдорун жеңилдетүү, Кыргызстандын экономикасын өстүрүүгө коюлган жаңы талапка ылайык, квалификациялуу, кесипкөй адистерди даярдоо болуп саналат.

Техникалык базаны төмөнкү жыйынтык боюнча баалоого болот.

-техникалык жабдуулар менен камсыз болуу

-окуу китептери

-ТСО

-методикалык жана көркөм адабияттар

-таблицалар

-санитардык-гигиеналык талапка жооп берүү

-жылуулук режими, канализация

-өрт коопсуздугунун каражаттары

-мектептин мүлкүнө болгон мамиле.

Биздин мектептин билим берүү системасы бүгүнкү учурда ар бир окуучу менен жекече иш алып баруу, анын көз карашын, эркиндигин өзүн-өзү баалоого үйрөнүү мүмкүнчүлүгүн түзүүгө багыт берүү, аны калыптандыруу болуп саналат. Мектептин билим берүү системасын техникалык каражаттар жана киреше булактардын өсүшү менен камсыздоо-бул окууга болгон балдардын кызыгуусун жоготпоо жана улам алдыга карай кызыктуу окутууга шарт түзүү болуп саналат. Ал үчүн мектепте бир аз жабдылган физика, химия, биология кабинеттери бар.

Кабинетти учурдун талабына ылайык, заманбап жабдуу-бул окуучунун предметке болгон кызыгуусун жаратуу. Физика- эксперименталдык илим. Мектепте физика кабинетин жабдуу, жарым жартылай заманбап приборлор менен толтуруу- бул окуучулардын мотивациясын жогорулатуу гана эмес, ошол эле учурда мугалимдин ишин дагы жеңилдетүү болуп саналат. Ар түрдүү физикалык эксперименттерди өткөрүүдө (демонстрациялык, лабораториялык, физпрактикалык) лабораторияда ар түрдүү жабдуулар болуу керек. Предметтин ар бир темасын өтүүдө ага өлчөөчү приборлор төмөнкүдөй бөлүштүрүлгөн:

-механика үчүн

-электр тогу үчүн

-оптика

-жалпыга багытталган (ылайыкталган) приборлор.

-илимий- методикалык бөлүмгө мугалим сабакка даярдык көрүш үчүн жана өз квалификациясын жогорулатууда (нормативдик документтер, иш пландар, илимий окуу методикалык адабияттар, мезгилдик басылмалар, окуу китеби жана окуу куралы) баары жайгаштырылган. Жалпысынан алганда жеткиликтүү окутуу үчүн ар кандай приборлордун 80ден кем эмес түрү кездешет. Физика кабинети-бул атайын жабдылган лабораторияда дидактикалык, техникалык жана методикалык каражаттардын системасын көрсөтүүчү мектептин бирден бир окуу кабинети. Физика боюнча сабак өтүүдө жана сабактан тышкаркы иште, окуу тарбиялык процессти оптималдуу уюштурууда, физика кабинетинде мүмкүн болушунча шарт түзүүнү камсыздоо. Албетте физика кабинети мугалимдин компьютери жана проектор менен камсыз болуу керек. Химия кабинетинин толук жабдылышын ишке ашырууда гана предметти жеңил өздөштүрүүгө жетишүүгө жана жакшы ийгиликтерди жаратууга болот. Химия кабинетинде сабак өтүү- окуучулардын дүйнөнүн табигый-илимий сүрөттөлүшүн калыптандырууга, жалпы адам

заттын маданиятын жана табигый-илимий көз карашты өнүтүүнүн негизги катары кызмат кылат. Окуучулардын көз карашында бул көптөгөн түстөр, боектор барган сайын окуучулардын сабакка болгон эң жогорку кызыгуусун арттырууда. Химия кабинетин жабдуу үчүн:

-кабинетти, лабораторияны атайын электр жабдыктар менен жабдуу. Атайын шкафтарды, көрсөтмө куралдарды коюу, кабинетти электр жабдыктар менен камсыз кылуу.

-табигый объектер (коллекциялар, реактивдер жана материалдар)

-атом жана молекуланын моделдери (орбиталдык, шар өзөк, масштабдык, скелеттик, тегерек кырдуу, магниттик, аппликациялар, кристалдык торчолор) заводдон чыккан аппараттардын үлгүлөрү.

-приборлор химиялык эксперименттер үчүн орнотулган куралдар: тажрыйба жасоо үчүн ылайыкталган химиялык идиштер, анын ичинде окуучулар үчүн тажрыйба жасоого ылайыкталган идиштердин топтому.

-атайын басып чыгарылган колдонмо (таблицалар, таркатуучу материалдар, дидактикалык материалдар ж.б.)

Химия кабинетин зыяндуу затты соруу алуучу шкаф менен жабдуу. Химияны окутуучу каражатты шарттуу түрдө бир нече топко бөлүүгө болот:

-мугалим гана колдонуучу каражат (окуу методикалык атайын адабияттар, приборлор, реактивдер жана жабдуулар) ал үчүн сабак өтүүгө жана ага даярдык көрүүдө, класстан тышкары иш чараны өткөүүдө колдонуучу каражат.

-окуучулар үчүн окуу китеби , эсеп китеп жана башка кызыктуу адабияттар.

-химияны окутууда атайын колдонулуучу каражат катары:

-табигый объектер(заттар, химиялык реактивдер, материалдар, аралашмалар, эритмелер, коллекциялар ж.б.)

-приборлор, химиялык идиштер жана лабораториялык жабдыктар.

-атом, молекуланын, кристалдык торчонун химиялык өндүрүштү окутуунун үлгүсү.

-кагаз түрүндө колдонулуучу каражаттар (таблицалар, схемалар, графиктер, пракактар, сүрөттөр ж.б.)

Химия кабинетинде эң негизги көңүл техникалык-коопсуздук эрежесине бөлүнгөн. Коопсуздук боюнча мектептин ар түрдүү дубал гезити, соргуч шкаф, жеке коргонуучу каражаттар пайдаланылат.

Биология кабинети-бул биология сабагында, факультативдик сабактарды өтөрдө, ар бир тема боюнча колдонула турган көрсөтмө куралдарын туура бөлүштүрүп, жайгаштырылган жери. Кабинетте жаратылышты коргоо жана коопсуздукту сактоо боюнча көрсөтмө жазылган такта бар. Кабинет мектеп программасын окутууга жана жаңы стандарттын талаптарына жооп бере турган керектүү жабдыктар менен жабдылган.

Кабинетте төмөнкүлөр жайгаштырылган:

-предметти окутуу үчүн даярдалган такта

-окуу -тарбия ишин уюштурууда биология боюнча (стандарт, программа), нормативдик документтер.

-окуу китептер, окуу-методикалык көрсөтмөлөр, илимий-популярдуу адабияттар, маалымат топтоочу жыйнактар.

-окуучулардын өз алдынча иштөөсү, практикалык иштерди аткара билүүсү боюнча дидактикалык жана таратуучу материалдар.

-календардык-тематикалык материалдар.

-олимпиада өткөрүү боюнча материалдар.

-класстан тышкаркы иштерди өткөрүү боюнча материалдар.

-таблица, схемалар.

Негизги принцип-кабинет бул же тигил темага тиешелүү ар түрдүү окуу куралдарды, коопсуздук эрежесин сактоо боюнча көрсөтмө куралдарды туура жайгаштырууга негизделген. Окуу куралдарды оңой таап колдонуу үчүн, алардын ар бир түрү өзүнчө орундарга коюлган жогору жакта көрсөтүлгөн материалдар, приборлор жана инструменттер, окутуунун интерактивдүү каражаттары атайын бөлүктөргө бөлүнгөн шкафтарда ирети менен жайгаштырылган. Табигый объект-гербарийлер, коллекциялар атайын бөлүктөргө бөлүнгөн текчеси бар жабык шкафта сакталат. Азыркы учурда биология кабинети жаңы курал-жабдыктар менен жабдылган. Анда компьютер, проектор, жарык жана цифралык микроскоп, лабораториялык жабдыктардын комплекти сыяктуу маалыматтык-коммуникативдик каражаттар бар. Өтө турган материалды көрсөтмөлүү,

натыйжалуу түрдүү методикалык ыкманы колдонуу менен, окуу процессин сапаттуу өтүүгө ебөлгө түзөт. Сабакта колдонулган учурдагы окуу куралдар окуучунун алаган билимин колдонуп, анын предметке болгон кызыгуусун арттырып, жаңы кошумча маалымат алганга шарт түзөт. Ар түрдүү колдонмо куралдар сабактын натыйжалуулугун жогорулатууга, аны көрсөтмөлүү, кызыктуу өткөрүүгө жардам берет. Окуу жана класстан тышкаркы иш- чараларды өкөрүүдө материалдардын иреттүүлүгү жана көрсөтмөлүүлүгү окутуу каражаттарын оңой табууга жана колдонууга мүмкүндүк берет. Мектептин материалдык-техникалык базасы санитардык нормага, өрт коопсуздугунан сактануу эрежесине жана билим берүү программасынын ишке ашышына дал келет. Акыркы беш жылда мектеп колдо болгон материалдык-техникалык базанын абалын жакшыртууга жана окуу- тарбия процессинде маалыматтык камсыздоону ишке ашырууда көп күч жумшады. Бул өзгөрүү материалдык-техникалык базаны жогорку деңгээлге көтөрүүгө умтулуунун күбөсү. Ошол эле убакта мектепте жалпы билим берүү процессин материалдык-техникалык жактан толук камсыз кылууда акча каражатынын жетишсиздигинен чечилбеген маселелер дагы сакталууда.

**Химия кабинетиндеги жумушчу орундарга текшерүү жүргүзүү
учурундагы түзүлгөн**

Акт.

Биз К.Шакиров атындагы жалпы билим берүү орто мектебинин администрациясы жана профсоюз мүчөлөрү, ошондой эле химик-биолог мугалим З.Ж. Тойтуева менен бирдикте химия кабинетиндеги реактивдер ж.б. заттарга, химиялык куралдар, идиштер сакталуучу орударга тиешелүү жүргүзүлдү. Текшерүү учурунда мугалим ал жерде дайыма жумуш убактысы аяктаганга чейин болорун жана төмөнкү

1. Хлороформ
2. Метан
3. Бром
4. Гексахлоран
5. Этилен гликоль
6. Күкүрт кычкыл анилин
7. Фенол ж.б.

Уулу химиялык заттардын таасирине кабылары аныкталды. Ошондуктан мугалимге кошумча акы төлөп берүү каралсын. Ал өлчөм иштеген иши үчүн ставкадан 15% түзүш керек.

Мектеп директору:

О.Б.Б.

Профсоюздун жетекчиси:

Профсоюз мүчөлөрү: